

CASA CESIANU DIN STRADA CELEMENTEII*

Aurel Duțu

„Bucureștii bunicilor noștri, supus mersului vremii, își leapădă din vechile veșminte... Totuși, pe alocuri, în părți importante ale orașului a mai rămas ceva din vechile așezări, amintitoare ale acului trecut, păstrând oareșicum înfățișarea de odinioară a sfârșitului secolului trecut...”

E. Hagi-Mosco „București – Amintirile unui oraș”¹

Planul orașului București din anul 1872, întocmit de maiorul D. Papazoglu și cel din 1893 executat de Alex. Orăscu, menționează actuața stradă C. A. Rosetti cu numele Clemenței².

În schița de plan făcută de Hagi-Mosco în cunoscuta sa lucrare „*București – amintirile unui oraș*”³, casa de la nr. 5 de pe ulița Clemenței este menționată astfel: „casa... lipită de a lui Zottu⁴, la stradă, încăpătoare și nu lipsită de înfățișare, parter, etaj, a fost proprietatea lui Nicu Cesianu, deputat, clădită de dânsul pe un teren de mare suprafață, cumpărat de la Procopoaia... La parter, la stradă, erau prăvălii, printre care reprezentanța firmei Telefunken. La etaj, câțeva vreme a fost un club al comunității evreiești. Astăzi⁵ în casă se află o mare alimentară”.

Istoricul clădirii se poate reconstitui, în principal, pe baza actelor aflate la Arhivele Naționale – fondul *Societatea Creditul Urban*⁶. Actul de vânzare din 25 iunie 1886 atestă că Marghioala Procopoaia Canuși „proprietară domiciliată în acest oraș, calea Plevnei nr. 187” vinde „de veci doamnei Marghioala Constantin N. (Cornişanu), asistată și cu consimțământul soțului său mai jos semnat, jumătatea locului... din suburbia Boteanu, strada Clemenței nr. 5, acest oraș, căci cealaltă jumătate... [a vândut-o] deja doamnei Dumitrula Ștefănescu, cu actul transcris de Tribunalul Ilfov... totul pentru suma de 12.000 lei. Acest loc ce l-am vândut prin prezentul act [il] stăpânesc ca moștenire de la părinții mei, are întindere în față stânjeni zece și jumătate și o jumătate de palmă;

Mulțumiri speciale aducem d-nei Ștefănescu Racoviță Măriuca și d-nului Ștefănescu, urmașii proprietarului care ne-au pus la dispoziție acte, documente și fotografii relevante pentru studiul nostru.

¹ Hagi-Mosco, Emanoil „*București – Amintirile unui oraș*”, București, Ed. Fundației Culturale Române, 1995, p. 172.

² Strada Clemenței, care a purtat anterior numele de ulița Boteanu, a fost strada ce pornea, de unde se sfârșea ulița Poloneză (aceea care va deveni ulița Colegiului și apoi str. Academici) spre nord, aproape paralel cu Podul Mogoșoaii, o lua mai târziu spre est, cotind prin spatele proprietăților Lahovary și trecând pe lângă biserica Boteanu, se întâlnea cu ulița Colțea ce se termina la această întretăiere și apoi cu începutul celei a lui Pitar Moșu și se încheia în viitoarea stradă Dionisie. Traseul acesta consemnat în planul Borroczyrn (1852) se va modifica la sfârșitul sec. XIX când odată cu construirea impozantului edificiu al Fundației Universitare Regale strada își modifică traseul prin prelungirea sa astfel ca să devină perpendicular pe calea Victoriei. La începutul sec. XX strada Clemenței își schimbă numele primind pe acela a marelui om politic C. A. Rosetti.

³ *Op. cit.*, capitolul „O veche stradă din București: Ulița Clemenței” pg. 172.

⁴ Casa Zottu vecină cu casa Nicu Cesianu ocupă colțul străzii C. A. Rosetti cu str. Nicolae Golescu. Ea a fost construită pe locul celei ce a aparținut omului politic Mihail Mitilincu și a fost ridicată, în stil neoromânesc, pentru noul proprietar generalul Vasile Zottu.

⁵ Articolul a fost scris de E. Hagi-Moscu în 27 ianuarie 1962.

⁶ Arhivele Naționale. DPMB. Fond CFU dosar 5237.

în fund lărgime opt stânjeni și patru palme și jumătate”⁷. Emanuil Hagi-Moscu relatează că Procopoaia a fost și „proprietara unei faimoase și măndre case românești de lângă Malmezon, pe câmpul de exercițiu al trupelor din garnizoana București”, probabil chiar casa pe care o indică drept domiciliu.

Potrivit actului de vânzare din anul 1886 și al schiței executate de Emanoil Hagi Moscu imobilul „loc viran” vândut de Procopoaia se învecina cu proprietățile aparținând lui C. Boierescu, N. Fotino și Mitilincu⁸.

În 12 septembrie 1888, „ambele aceste doamne adică Marghioala Const. Cornișanu autorizată de soț, iar Dumitruța Ștefănescu, ca văduvă, au vândut ambele aceste locuri”, respectiv terenul situat în str. Clemenței nr. 5 lui Nicolae Stănică Cesianu cu suma de 44.000 lei⁹.

Nicolae Cesianu a obținut de la Primăria Orașului București, în 20 aprilie 1892, autorizația nr. 220 pentru construcția unei case în str. Clemenței nr. 5 după planurile arhitectului J. Berthet¹⁰.

Casa Nicu Cesianu din str. Clemenței/C. A. Rosetti nr. 5 a fost construită în stil eclectic academic, acordându-se o evidentă importanță „etajului nobil”, parterul fiind rezervat prăvăliilor [foto 1]. Astfel din curte unde se află fațada principală se accede, printr-o scară centrală ce se desparte în două rampe, la holul de la etajul întâi. Urmează încăperile de paradă situate spre stradă: biroul și 2 saloane [foto 2]. În partea opusă, spre curte se află dormitoarele.

Holul amplu, tratat cu deosebită îngrijire are partea de sus a pereților decorată cu stucaturi care încadrează pe două laturi cinci din cele șase compoziții în ulei, existente inițial [foto 3]. Nu cunoaștem numele artistului, probabil pictor la modă în Bucureștii sfârșitului de secol, care pentru decorarea spațiilor destinate balurilor a executat picturile în stilul francezului Boucher. Pe perețele din dreapta, centru compoziția reprezintă două grupuri de bărbați și femei aflate la picnic. La stânga acestei picturi se află o compoziție alcătuită de asemenea din două grupuri de personaje care cântă la diferite instrumente și dansează. Pe perețele din stânga, lipsește compoziția din centru, cea din stânga reprezentând o scenă cu multe personaje jucându-se „de-a baba oarba”. Compoziția

⁷ Idem. Conform actelor din dosarul nr. 14715 din 1903 al Creditului Funciar urban, Marghioala Procopie „văduva răposatului Procopiu Canuși” plătea impozite pentru locul din „strada sau ulița Botcanu... loc slobod...” din anul 1838. Tot acolo se atestă că „Marghioala Procopie Canuși, fosta proprietară a locului viran din Ulița Botcanu astăzi str. Clemenței, era văduvă de mult timp când a vândut locul în 1886, către doamnelor Dumitruța Ștefănescu și Maria Cornișanu. Se mai atestă că Procopiu Canuși nu se știe când a murit dar că Marghioala... era văduvă de mai bine de 20 de ani și ca... nu s-a mai căsătorit”.

⁸ Casa Boierescu, situată la vest este ocupată în prezent de restaurantul „Cina”. Casa Fotino era la nord iar casa Mitilincu la sud (vezi nota 4).

⁹ „Contractul de vânzare” încheiat precizează: „Locurile ce vindem sunt libere de orice sarcină și nu ne rezervăm nici o parte și nici un drept asupra lor, iar prețul vânzării este de lei noi... 44.000 din care am primit în mâinile noastre lei noi... 22.000 iar restul... ni se va răspunde la finele lunii noiembrie a.c.”. În conformitate cu codul civil până la plata restului de bani datorati de cumpărător, respectiv N. Cesianu, vânzătoarele vor avea dreptul în „caz de neplată să punem în vânzare locurile fără curs de judecată...”.

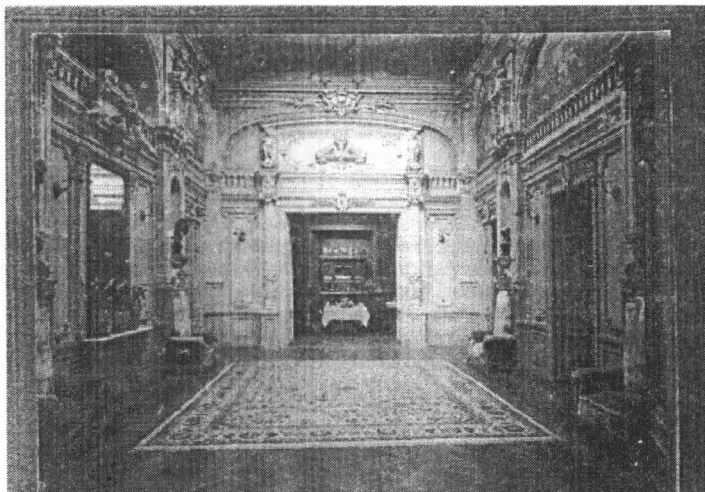
¹⁰ Autorizația de construcție existentă în dosarul nr. 31/1892 la fila 157 (fondul Primăriei Municipiului București – Tehnic de la Arhivele Naționale – Direcția Municipiului București) demonstrează că imobilul se afla la data respectivă pe deplin în posesia lui N. Cesianu. Pe baza cererii depuse de Berthet (este vorba de arhitectul J. Berthet deosebit de activ în perioada 1884–1899) pentru dl. Nicolae Cesianu prin care se cere „vă rog... autorizația de a clădi o casă după planurile aici alăturate [care, din păcate lipsesc], pe terenul meu situat pe strada Clemenței nr. 5”, se emite autorizația. Ea precizează „se autoriză dl. Nicolae Cesianu ...a construi... la proprietatea nr. 5 din strada Clemenței secțiunea I, ocolul I case de locuit de zid masiv lucrate cu mortar de var și acoperit cu metal, cu calcan de zid despre vecin și conf. planurilor prezentate și aprobate de serviciul Clădirilor, iar privățile se vor construi după planul tip al primăriei în ceea ce privește hasnaua și ventilatori. Clădirea nouă se va executa cu fațada pe aliniere... conform țărșurilor bătuți la fașa locului... S-a achitat... taxa pentru 589,90 metri pătrați...”.

1. Fațada casei dinspre str. C. A. Rosetti.

din dreapta redă în prim plan trei grupuri: doi leagă un snop de grâu, iar puțin în spate, sunt șapte personaje discutând.

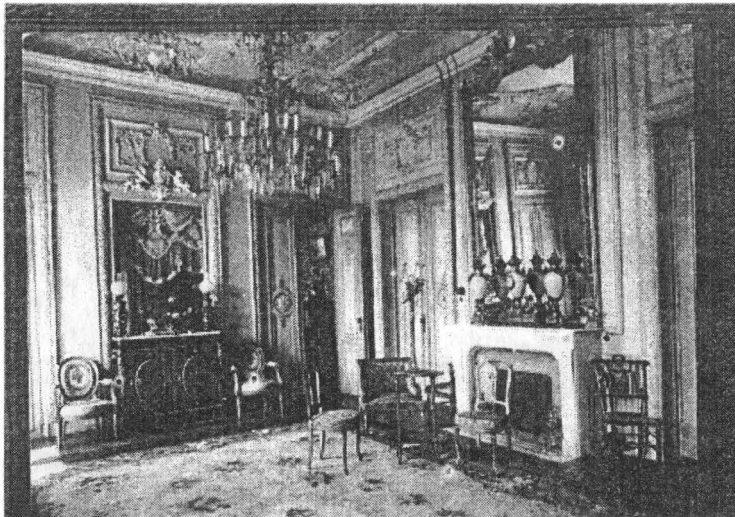
Comanditarul acestei elegante clădiri Nicu Cesianu a fost immortalizat prin înscrierea inițialei din monograma *N. C.* în volutele cu struguri ce decorează balconul din stradă, decor ce se păstrează până astăzi.

2. Holul de la ctaj.

Nicu Cesianu, deputat, era unul din fiii lui Stănuță Cesianu (nepotul lui Iancu Jianu) și al Mariei Slătineanu¹¹. A fost căsătorit cu Maria Dimitrie Florescu.

Nicu Cesianu a făcut parte dintr-o familie boierească cunoscută din secolul al XVIII-lea și s-a înrudit cu multe familii de vază atât din Țara Românească cât și din Moldova, familiile mai sus menționate, spirite vii, ființe dispărute, multe din ele au

3. Unul dintre saloane.

trecut pragul acestui imobil, au trecut sau întârziat mai mult în saloanele casei în discuții politice sau de familie în vizite ocazionale sau poate la balurile organizate de proprietar¹².

Conform actelor din dosarul nr. 14715/903 al Societății Creditul Funciar Urban¹³, se poate reconstitui configurația imobilului N. Cesianu la data respectivă. Întreaga proprietate era împrejmuită cu zid și grilaj, suprafața terenului fiind de 1.300 metri pătrați. Terenul se învecina la nord pe lungimea de 17,60 m. cu colonelul Fotino, la sud pe lungimea de 37,95 m. cu strada Clemenței, la est pe lungimea de 37,10 m cu dl. Mitiliniu iar la vest cu dl. C. Boerescu pe întindere de 51 m. „Imobilul construit pe acest teren, consistă în două corpuri de clădire, așezat(e): **A** pe alinierea stradei; **B** în fund” ocupând suprafața de 697 m.p. și având în total 27 încăperi:

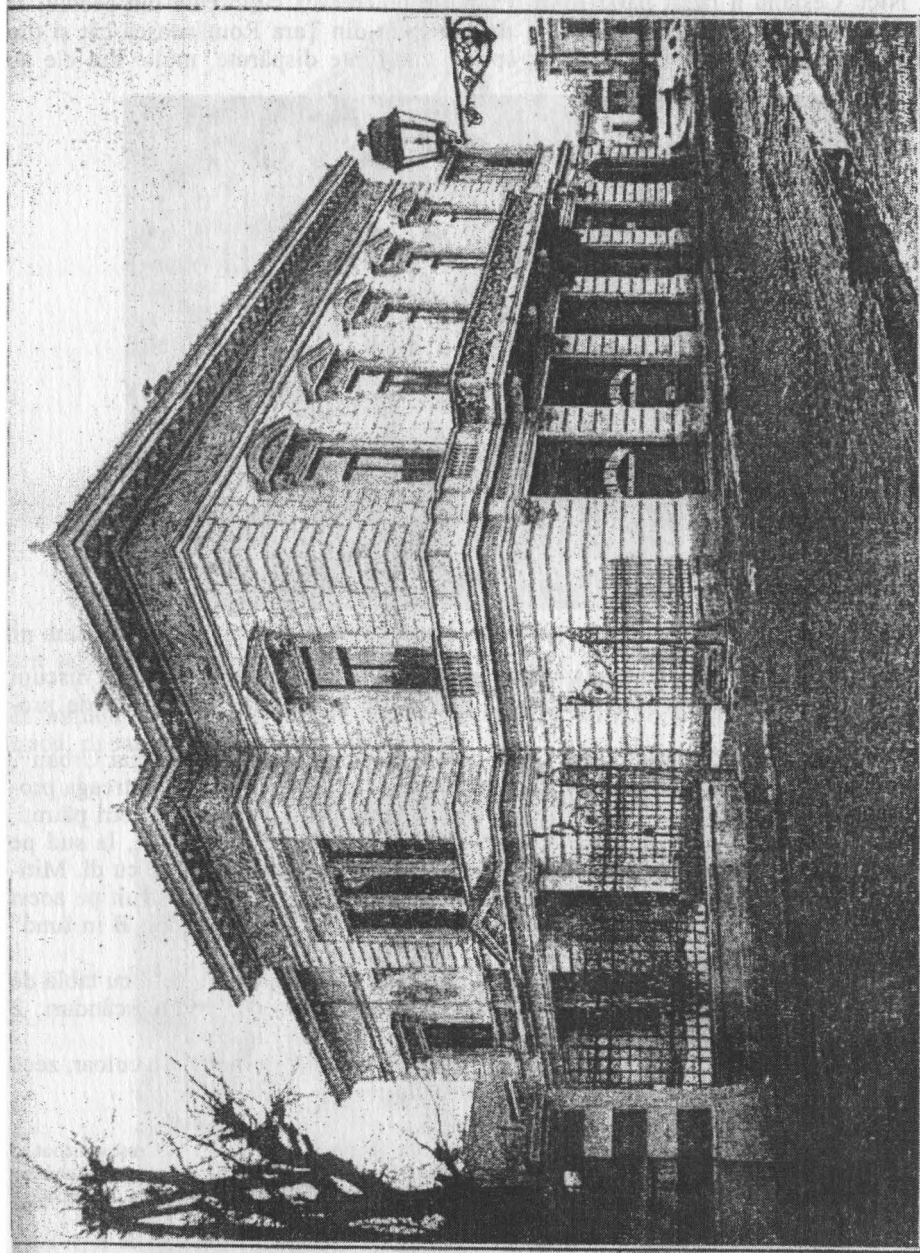
Corpul A, având parter și etaj, cu zidul din două cărămizi este învelit cu tablă de zinc și cuprinde la parter „două prăvălii mari, 1 culoar și 6 odăi podite scânduri; 2 camere și 1 cabinet toaletă podite parchet; o bucătărie podită ciment”.

Etajul este compus dintr-un antreu mare podit cu parchet de stejar, un culoar, zece camere cu parchet, două cămări și o seră pentru flori.

¹¹ Cesiinii pe numele lor de origine Jieni se trăgeau din Radu pârcaș de sat la Crușov, nepot al vătafului Stan Jianu. Strănepotul de fiu al vătafului, clucerul Dumitrache (frate cu Iancu Jianu) schimbă numele moșiei sale Corlătești din Romanai în Cesiieni după ce a găsit aici stela funerară a lui *Plautius Cesianus*. Fiul său Stănuță adoptă ca patronimic numele *Cesianu*.

¹² Ne amintesc ceva din acele episoade „Ephemcride”-le din cunoscutul „Almanach du High Life” a lui Claymoor în care se notifica „21 noiembrie: Ceai la domnul și doamna Nicolae Cesianu”.

¹³ Conform Arhivele Naționale. DPMB. Fond CFU dosar 5237 în care se precizează „imobilul din Clemenței 7 fost 5”.

4. Casa Cesianu – sediul A.C.R. 1909.

Podul cuprinde patru mansarde podite cu scânduri.

Corpul B este format din parter având zidul din 1 cărămidă, este acoperit cu tablă de zinc și cuprinde 1 grajd, 1 șopron și o spălătorie”.

La data încheierii evaluării imobilului „domnului N. St. Cesianu [din] București, str. Clemeștei nr. 7, culoarea Galben, care-l oferă ipotecă pentru împrumutul solicitat de la Creditul Funciar Urban” (9 decembrie 1903) „destinația sa este a servi de locuință proprietarului închiriindu-se cele 2 prăvălii din parter”. De asemenea, se preciza, despre corpul A că are instalație de calorifer și lumină electrică ca și „distribuție apă”, dovadă a nivelului de confort deosebit. Se mai indica „starea de soliditate este foarte bună (nouă) iar starea de întreținere am găsit-o foarte bună”. Acesta și explică evaluarea imobilului la 323.000 lei cu aprecierea că valoarea lui va crește „îndată ce se vor expropria terenurile situate în fața palatului regal”. Opinia comisarului expert diferă parțial acesta evaluând imobilul numai la suma de lei 270.000 lei dar indiferent de păreri valoarea este ridicată¹⁴.

Proprietarul inițial, Nicolae St. Cesianu, a decedat în anul 1914 iar prin actul nr. 7249 din 18 septembrie 1914, sunt atestați ca moștenitori ai averii defunctului Nicolae St. Cesianu, soția sa Maria născută Dimitrie Florescu cu cele două fiice ale sale: Margareta, căsătorită cu V(ășile). Miclescu și Alexandrina, căsătorită cu Alex. Racoviță. Casa din str. C. A. Rosetti nr. 7, rămâne în proprietatea familiei¹⁵ care o păstrează până la naționalizare¹⁶.

Istoria casei a cunoscut o seamă de momente interesante. În 1909 clădirea este închiriată și se instalează aici proaspătul înființat „Automobil Clubul Român” sub președenția lui Ion Cămărășescu. La inaugurarea noului local (în care clubul va funcționa cu certitudine până în anul 1913, din anul 1916 fiind mutat în Calea Victoriei 162) din 28 noiembrie a participat principele Ferdinand și a cântat orchestra lui Grigoraș Dinicu¹⁷. Tot de pe acoperișul acestei case se va fotografia, în anul 1910 zborul biplanului „Farman” condus de pilotul francez Michel Molla pe deasupra Palatului Regal¹⁸. Probabil din anul 1916 clădirea devine sediul cercului cultural „Libertatea” al comunității evreiești. Schimbările politice aduc alți chiriași în casa din str. C. A. Rosetti nr. 7. Astfel din 15 august 1941 datează cererea secretarului Fasciei italiene adresată secretarului general al Societății Creditul funciar urban, Băicoianu, din care reiese că imobilul din str. C. A. Rosetti nr. 5[7]¹⁹ a fost închiriat de Alexandru Racoviță, soțul Alexandrinei Cesianu, Consulatului Italian pentru sediul Fasciei și a organizațiilor coloniei italiene din București²⁰.

¹⁴ Tocmai pentru a valorifica mai bine proprietatea în anul 1909 Nicu Cesianu se mută în str. Biserica Enci nr. 10 unde se mai găsea și în anul 1913 iar casa din str. C. A. Rosetti nr. 7 este închiriată. După moartea sa soția lui se mută mai aproape de draga ei casă pe str. N. Goleșcu nr. 9.

¹⁵ Tradiția orală care o denumca „Casa Calimachi” nu este dovedită de nici un act. De altfel între cele două familii Nicolae Ștef. Cesianu și Calimachi nu s-a certificat vreo legătură și nu s-a identificat nici o formă de posesie a casei din str. Clemeștei/C. A. Rosetti nr. 5/7 de către familia Calimachi ale cărei case se găsesc pe str. Batiște.

¹⁶ Conform „Declarației individuale pentru impunerea veniturilor proprietăților clădite” din 8 martie 1950 prin care se precizează „recenzarea imobilelor din comuna București strada C. A. Rosetti nr. 5... Proprietar Margareta Miclescu și Alexandrina Racovitză (moși[enitori])”.

¹⁷ „Inaugurarea noului local al Automobil Clubului Român”, În: Revista Automobilă, an. IV, nr. 48, 15 dec. 1909, pg. 7.

¹⁸ *Op. cit.*, an V, nr. 57, sept. 1910.

¹⁹ Prin dărâmarea primei clădiri dinspre calca Victoriei pentru crearea mării piețe din fața Palatului Regal str. C. A. Rosetti se renumerotează nr. 7 devenind din nou nr. 5.

²⁰ În București se află mai multe case numite după proprietarii lor inițial „Casa Cesianu” și anume imobilul din Calea Victoriei nr. 151 (fost 175) fosta proprietate a lui Constantin Cesianu (1887-?, diplomat, www.muzeulbucurestilui.ro / www.cimec.ro

La parterul clădirii, în spațiul special construit pentru prăvălii au funcționat diferite birouri și prăvălii precum: 1935 S.E.G. pentru materiale electrice și tehnică; 1937–1944 Telefunken Binder ing.; 1937 Soc. N. Butculescu pt. Exp. Automobile; 1941 Skoda Steyer Automobile S.A.R.

După 1948 casa este „închiriată prin rechiziționare” pentru sediul asociației de prietenie cu URSS, cunoscută ARLUS, în anul 1950 fiind naționalizată. Preluată de stat clădirea cu toate decorațiile și picturile sale devine mai târziu sediul unui Comaliment.

SUMMARY

The Cesianu House on Clementei Street

The author studied archive documents concerning a Bucharestan house on the C.A. Rosetti street (called „Clemenței”, in 1871). The House belonged to the Cesianu family. In 1892, Nicu Cesianu obtained the permit to have his house built, in an eclecticist style. The house now belongs to the Museum of the Municipality of Bucharest.

The article was elaborated by Aurel Dușu in august 2000, based upon the data he had gathered previously. After this date, he intended to complete his informations, but his unexpected death impeded him from doing so. The new elements were added in the foot notes, by Dr. Cezara Mucenic.

trimis extraordinar și ministru plenipotențiar al României la Paris) căsătorit cu Maria Brăiloiu și imobilul din calca Victoriei nr. 174 (fost 188 și 190) a lui Dimitrie Cesianu căsătorit cu Elena Bibescu, casa care a devenit ulterior sediul Legației Germane, comandament al trupelor sovietice (după 1944) și apoi sediul teatrului „C-tin Tănase”.

Articolul a fost redactat de Aurel Dușu în luna august, într-o primă formă, pe baza informațiilor ce le obținuse la acea dată. Ulterior realizării primului concept datele au fost completate de A. Dușu cu o serie de documente pe baza cărora intenționa să modifice și să îmbogățească textul, mai ales că astfel s-au putut clarifica unele elemente incerte. Plecarea sa neașteptată l-a împiedicat să realizeze această muncă de rigoare științifică pe care o considera atât de importantă. Aceste elemente au fost introduse în notă.

Cezara Mucenic